

פרוטוקול מס' 248

מישיבת ועדת הכספים

יום ה', י"ג בשבט, התשמ"ו - 23.1.1986 - שעה 11.30 - בתדיראן

נ כ ח ו

א' י' שפירא - היו"ד
א' אבוהצירא
י' ז' אמיר
י' ארצי
מ' בר-און
א' ורדיגר
ע' עלי
ח' קופמן
ח' רמון
ג' שפט
ד' תיכון

חברי הוועדה:

י' נאמן - מנכ"ל חברת תדיראן
ז' שלו - התאחדות התעשיינים
א' הר - איגוד תעשיות האלקטרוניקה
ד' ברודט - משרד התעשייה והמסחר

מוזמנים:

נציגי ענף האלקטרוניקה וחברת תדיראן

א' קרשנר
ס' אלחנני
א' דגני

מזכיר הוועדה:
יועצת כלכלית:
קצרנית:

המשבר בענף האלקטרוניקה.

סדר היום:

870

(נאק"ב, קיו"ק 25.1.86)

המזכר בענף האלקטרוניקה

מ"מ היו"ר ח' רמון:

אני פותח את הישיבה של ועדת הכספים.

עד עכשיו סיירנו במפעל של חטיבת התקשורת כאורחי חברת תדיראן. אני מודה להנהלת החברה, למנכ"ל, למנהל החטיבה, על הסיור המעניין ועל ההסברים ששמענו.

לפני שבועיים קיימנו דיון על המזכר בענף האלקטרוניקה יחד עם נציגי הענף. חברי הוועדה שמעו את נציגי הענף והעירו הערות וגם שאלו מספר שאלות. היום נשמע את אותם חברי ועדה שלא התבטאו בישיבה הקודמת ואת התשובות של ראשי הענף לשאלות של חברי הוועדה.

ג' שפט:

נציגי הענף אמרו בישיבה הקודמת שהם מבקשים להציג בפנינו כמה נתונים. אני מציע שנפתח בזה.

היו"ר ח' רמון:

אם יש לך הסכמה, נשמע את דבריו של מנכ"ל תדיראן.

י' נאמד:

אפתח ברקע כללי על הענף. אלה הם נתוני 1984 (מציג את השקף), ולצערי הרב נתוני 1985 אינם שונים באופן משמעותי.

הענף כולו הגיע להיקף מכירות של קרוב ל-2 מיליארד דולר, כמעט מחציתו יצוא. בעשור הקודם גדלנו במוצע שנתי ב-22%, כאשר הגידול ביצוא היה 27% במוצע.

בסך הכל עובדים בענף 38,000 עובדים, 17,000 מהם מהנדסים וטכנאים. שיעור הגידול הממוצע בעשור האחרון של מהנדסים וטכנאים היה 16%, ובשאר סוגי העובדים ב-9%.

הענף כולו משקיע כ-11% במחקר ופיתוח. הערך המוסף שלו גבוה, כ-70%.

אני חושב שהענף בקצב גידולו ובתרומתו למשק היה ללא ספק הענף המוביל מכל הבחינות. אני חושב שהוא תרם רבות ויש לו פוטנציאל הגידול הגדול ביותר. דומני שכאשר מדברים בישראל על טכנולוגיה מתוחכמת, הרי היא כוללת 98% אלקטרוניקה ועוד 2% דברים שונים כמו ביאו-טכנולוגיה וכדומה. אבל באופן מעשי זוהי אלקטרוניקה.

מה קרה בשנתיים האחרונות? עד שנת 1984 גייסנו בשנים האחרונות מדי שנה כ-4000 עובדים. בשנת 1985 החל המיתון. פיטרנו 2000 עובדים. בשנת 1986 אנחנו עומדים לפטר 4000 עובדים. אם נקח את הנטו של השנתיים האלה, נראה שאם היה המשך לגידול הרי לעומת המצב הנכחי יש פער של 14,000 עובדים. 14,000 עובדים בענף הזה היו יכולים לעשות את כל ההבדל בין מצב חיובי לבין מצב לא חיובי לצמיחה הישראלית.

מהן הסיבות לקשיים? משרד הבטחון פשוט הפסיק לקנות מאתנו. משרד הבטחון מתקצבו קיצץ את ההזמנות שלו מהתעשייה המקומית ב-70%. נכון שבמסגרת הרכש העקיף, הרכש של ארצות הברית, משרד הבטחון השתדל מאד שהתעשיות הישראליות תקבלנה נוח מסוים. ואולי ניתן לומר שהקישור ברכישות של משרד הבטחון, אם מביאים בחשבון את שני האלמנטים האלה, הוא ב-50%. אבל זה בתחום של מכירות; בתחום של הזמנות חדשות הגענו כמעט לאפס. הצינור יבש לגמרי.

כל זה מתבטא בנפח המכירות כיום. מה שיותר חמור זוהי הפסקת הדיאלוג שהיה בין צה"ל לבין התעשייות לגבי פיתוח מוצרים חדשים. אין דיאלוג, אין חשיבה, ולבטח אין כספי מו"פ. אני חושב שזה עלול לגרום לבעיה בטחונית רצינית; אבל עוררנו ובאופן מידי אולי היתרון היחסי הגדול ביותר שהיה לנו, שזהו הקשר ההדוק מאד עם צה"ל, פשוט הולך ונעלם.

יש לנו בעיה רצינית נוספת. אחת הסיבות שמשרד הבטחון איננו קונה מאחזנו היא שהוא קונה מהאמריקנים. האמריקנים נותנים 1.8 מיליארד דולר, יש פיתוי גדול לקנות מהם. וקורה שוב ושוב שאותן חברות אמריקניות, שאנחנו מתחרים בהן בכל העולם, באות ללקוחות אחרים ואומרים עלינו: תראו, אפילו בארצם הם אינם מוכרים את התוצרת שלהם. אנחנו החברות האמריקאיות מוכרות את המוצרים שלנו אפילו בישראל.

בשוק המקומי יש צמצום בביקושים. לדעתי אנחנו עומדים בפני איזו התפוצצות. שער הדולר נשאר קבוע; המחירים הם קבועים; תשומות השכר, אם רוצים או לא רוצים, גדלות; ואנחנו מרגישים שהעניין עומד על סף פיצוץ.

אם את הדברים האלה שקשה לקבל אותם, קצת אפשר להבין, קיים הסגמנט הנוסף שהוא סגמנט היצוא, שבו הוכינו קשות, ואותו קשה להבין. מה קרה ליצוא של הענף הזה? הונחתו עליו שתי מכות רציניות. בחודש יולי שינו את שיטת הסבסוד. אם עד היום הביאו בחשבון את תהליך הייצור הארוך שקיים באלקטרוניקה וניתן לענף מימון שקלי שהיה בו אלמנט של סבסוד, מאותו חודש שינו את השיטה. יתכן שלכלל החשייה לא פגעו בכך בתמריץ ליצוא, אבל בתעשייה שלנו הייתה פגיעה בתמריץ היצוא בשיעור של 9%.

הדבר נובע משתי סיבות: האחת - המסקל של שכר המהנדסים והטכנאים מתוך סך השכר בענף מגיע כמעט לשני-שלישים. לגבי מהנדסים וטכנאים עליית השכר בשנים האחרונות הייתה ללא שיעור יותר גדולה מאשר הממוצע הארצי.

ד' תיכון:

מה קרה במחצית השנה האחרונה?

י' נאמן:

בהמשך הדברים אייב על כך.

סיבה שניה, שהיה לנו מימון שקלי לתהליך הייצור במחזוריות הרבה יותר גבוהה מאשר הממוצע, והמימון הזה ניטל מאחזנו.

ביום מסוים בתחילת חודש יולי כל סל ההזמנות שהיה לענף, בערך מיליארד דולר הזמנות ליצוא, רווחיותו נפגעה ב-9%. שינו את השיטה ועל כל ההזמנות האלה הפסידו 9%.

א' ורדיגר:

גם בוטלו הזמנות?

י' נאמן:

חלק מהחברות, במקרים שהגיעו מים עד נפש, פנו ללקוחות ובהסכמתם במספר מקרים ביטלו הזמנות.

היו"ר ח' רמון:

באותו יום היה גם פיחות.

י' נאמן:

נכון, היה פיחות, אבל בנטו ההפסד הגיע ל-9%.

היתה פגיעה רצינית ברווחיות, אבל מעבר לזה, אם ניתן היה לקחנו מכרזים בחזרה. עדכנו את התמחיר, הוספנו 7%-9%. ממילא הצעות חדשות גם כן התייקרו. כושר התחרות שלנו נפגע. היכולת שלנו לקבל הזמנות ליצוא במקום שתגבר היא קטנה. אני מוכרח לומר, שקשה מאד להבין זאת.

תחום שני שנפגע אלה הן עסקות יצוא לטווח ארוך. בתחומים שלנו הרבה עסקות מבוצעות בדרך של עסקות מימון לטווח ארוך. חזקים במיוחד בתחום הזה הן מדינות אירופה - צרפת, אנגליה, גרמניה, איטליה, ספרד, וכן גם היפנים והקנדים. האמריקאים אינם חזקים בכך. אאלנו באופן הדרגתי הקטינו את ההיקף של העסקות האלה כמעט לאפס. (מ"ב בר-און: מה בוטל?) היו נוחנים מימון לטווח ארוך, מימון מסובסד בריבית נמוכה, כמו שנוחנים האירופים, לטובת המזמין, מימון מסובסד על ידי הממשלה. כך נוהגות ממשלות אחרות, ממשלת צרפת או אנגליה. (היו"ר ח' רמון: בעיקר בלגיה). גם יפן, גם קנדה, כולן. בישראל הפסיקו לחת את המימון הזה בטענה שאיננו כבר כל כך עשירים. זהו כורח חיים בתחום זה. אבל החלטו לא לחת זאת או לשחוק זאת באופן משמעותי.

יש בתהליך מספר החלטות שכבר נתקבלו אבל עדיין לא השפיעו על התוצאות של 1985. בנושא ההשקעות הקטינו מאד את נפח המימון העומד לרשות השקעות וגם שחקו את הסבסוד להשקעות ופיתוח. עד לפני שנה השקעה בפיתוח היתה מועדפת. עכשיו דרושים אישורים מיוחדים. ואפילו אם אתה מקבל את האישור המיוחד לא נוחנים לך את המימון. היינו מנסים להביא מימון מחו"ל. עד היום הפריעו לנו בכך או בנק ישראל או האוצר באופן אדמיניסטרטיבי. בימים אלה התבשרנו על הטלת קנס של 6% לשנה על כל הלוואה שנגייס בחו"ל. כלומר, סגרו גם את הברז הזה.

עד כאן השקעות. אני עובר לענין המיסוי. יש לנו בשעה טובה את חוק-שטיינברג. יש בחוק סעיף אחד גדול שקשה לנו לקבל אותו, פשוט לא מכירים בפחת ריאלי לצורך מס. מכירים בפחת היסטורי שזה כמעט לא קיים. בכל ארצות העולם המערבי מכירים בפחת מוכפל, מושלש, בפחת מואץ. אצלנו אומרים: אין פחת. אם לתעשייה הזו סך הכל הפחת המופיע בספרים הוא 100 או 150 מיליון דולר לשנה, אולי מכירים בפחת של 20 מיליון דולר. על כל היתר יש לשלם מס עודף. מדוע?

היו"ר ח' רמון:

איך הגעתם לחשבון הזה? פחת לתעשייה הוא בשיא 24% לשנה. (י' נאמן: פחת שקלי..) אתם יכולים לבחור בפחת דולרי.

י' נאמן:

איננו יכולים לבחור בפחת דולרי. אנחנו מדברים על ענף האלקטרוניקה בישראל.

היו"ר ח' רמון:

בחלק מצנף האלקטרוניקה בחרו דולרי ויכולים לבחור דולרי. "וישי" יכול לבחור חישוב דולרי? (ע' עלי: זוהי חברה אמריקאית). גם תדיראן היתה יכולה לבחור בכך עד לפני שנה. נוצר מצב שבדיוק באותו רגע הוא לא יכלה לבחור בכך. נאבקנו על כך שהיא תוכל לבחור בחישוב דולרי. היה לנו ויכוח גדול עם האוצר בנושא הזה.

י' נאמן:

מה שאמרתי נכון לגבי ענף האלקטרוניקה. חברות בבעלות זרה, הענין איננו חל עליהן. אני מדבר על ענף האלקטרוניקה הישראלי, לא האמריקאי שנמצא בישראל.

דיברתי על השקעות ועל מיסוי. התחום השלישי הוא מו"פ. בשנת 1984/5 היו הנפקות של מו"פ שאפשרו לקיים מחקר ופיתוח. אני חושב שזה היה כלי יעיל מאד. אומרים כי בשנת 1986 הוא ייעצר. כתוב בתקציב שזה ייפסק.

היו"ר ח' רמון:

גם בספר התקציב כתוב שיחזרו לאלטרנטיבה.

י' נאמן:

עד כאן נחוני רקע. לאחר סיבוב של שאלות נציג בפניכם באמצעות שקפים נתונים עיקריים על חעמיית האלקטרוניקה, על הקשיים של הענף וכן הפתרונות המוצעים. כן הכנו את הנתונים שביקשתם על התפלגות השכר בחעשיות האלקטרוניקה.

היו"ר ח' רמון:

נעבור עכשיו לשאלות של חברי הוועדה.

ח' קופמן:

אני רואה שהדיון מתמקד ביחסים שלכם עם השלטונות בכל הקשור למיסוי, עידוד השקעות ותקציבים למחקר ופיתוח. אני רוצה להתייחס לנושא שאין לי עליו מספיק נתונים, ועל כך אבקש לשמוע את תגובתכם. ההנחה שלי, לאור מה שאני שומע וההתענינות שאני מגלה בנושא, שיש מיתון כבד בעולם בתחום של האלקטרוניקה, ואתם בבואה של מה שקורה בעולם, במיוחד שהשוק הגדול שלכם הוא בחו"ל, וגם כל הרחבה וגידול מיועדים ליצוא ופחות לשוק המקומי ולצה"ל, כי יש גבול לצריכה של השוק המקומי.

לאור מה שמתרחש בעולם מתברר שגם המישור הצבאי איננו מהווה שוק כל כך גדול בתנאים של שנת 1986. שאלתי האם אתם נערכים לייצור של מוצרים אזרחיים, ולא מדובר על מוצרי צריכה רגילים שבהם אין לנו יתרון יחסי על פני מדינות כמו יפן או מדינות אחרות, שאתן יהיה לנו קשה להתחרות. מה קורה בתחום הזה, כי לדעתי שם תונחה המכה הגדולה גם אם ממלכת ישראל תתן את הכיוע מאתם מבקשים באשראי ספקים. הממשלה איננה יכולה לתת יותר מדי, כי פשוט אין לה אמצעים. שנית, נקח לדוגמה מדינות כמו ספרד או צרפת שנותנות אשראי ספקים בתנאים נוחים ביותר. הן גם נותנות את האשראי הזה למדינות שאין בהן סיכון לא כלכלי ולא בטחוני מבחינת יציבות המשטר. אנחנו הולכים הרחק למדינות כמו מדינות אמריקה הלטיאנית, שבהן יש סכנה לעצם תשלום החוב. לאור המצב הזה אין פלא שגם חברי הכנסת לא יוכלו על הממשלה או על האוצר לגלות יותר נדיבות בביטוח סיכוני סחר חוץ. כי ההנחה היא שיש כל מיני רפובליקות של בננות שיקשה לדעת אם נקבל מהן תמורה עבור היצוא. אפילו דרום אמריקה יש לה בעיות.

השאלה אין אתם נערכים לקראת המצב החדש לא רק בשנה הקרובה אלא בשנים הבאות. זה מעבר לסיוע שוועדת הכספים יכולה להמליץ עליו בפני האוצר, כי גם אם נאיר הקצבות אלה או אחרות או נאיר תיקונים לחוק, זה לא יפתור באופן שורשי את הבעיה של הרחבת הייצור שפירושה בעצם גידול היצוא. גם הירידה בהכנסות של מדינות הנפט משפיעה בהכרח על כושר הקניה שלהן. (י' נאמן: זה דווקא למובה). זה כלל לא בטוח. שער השטרלינג האנגלי הוא בירידה בגלל הירידה במחיר חבית נפט.

א' אבוהצירא:

הודגש בפנינו שאחת הבעיות לילכם מאז 1984 היא העליה בשכר. בקריאת ביניים נשאלה השאלה מה היתה עליית השכר בארבעה החדשים האחרונים. להערכתנו חלה בחדשים האחרונים חלה שחיקה בשכר בגבולות של 25%-40%. בדרך כלל אחת הבעיות של המפעלים זה גובה השכר. חשבתי שבענף האלקטרוניקה הבעיה הזו היא קריטית, בניגוד לענפים אחרים כמו מזון וטקסטיל וכדומה שבהם השכר הוא נמוך, בגלל בעיות מיוחדות והמורכבות של המוצרים בענף האלקטרוניקה. אבל בעת הביקור שלנו היום במפעל החבר לנו שהשכר שאתם משלמים לעובדים הוא שווה פחות או יותר לשכר המקובל בענפי המזון והטקסטיל. (ז' שלו: זה לחלוטין לא נכון). שמענו שיש עובדים ששכרם 200 או 300 דולר לחודש. אינני יודע מהו שכרם של המהנדסים.

היו"ר ח' רמוך:

בישיבה הקודמת ביקשנו להציג בפנינו נתונים על ההתפלגות של השכר של העובדים בענף האלקטרוניקה.

י' נאמן:

עובדים בענף 18,000 מהנדסים וטכנאים מחוץ 37,000 עובדים.

א' אבוהצירא:

השכר אצלכם, כפי שהבנתי, שווה פחות או יותר לשכר בענפים אחרים, והוא לא מהווה גורם מכריע לפחות לגבי מחצית מספר העובדים בענף.

היו"ר ח' רמוך:

נקבל נתונים על השכר ונוכל לנתח אותם.

א' אבוהצירא:

מתי הוקם המפעל הזה בפתח-תקווה? מענין אותי לדעת מי היה השר שנתון את האישור להקמת המפעל דווקא בפתח-תקווה.

י' ז' אמיר:

לא אכנס לבעיות של שיווק ותמחיר. אני רוצה לומר לכם שהביקור היום צינן במקצת את התלהבותי ממפעלי אלקטרוניקה ומפעלים מתחכמים. ראשי ערים, בעיקר בערי פיתוח, נאבקים על הפניית מפעלי אלקטרוניקה ליישובים שלהם כדי שיענו על הציפיות של הדור הצעיר הגדל בהם. היום בביקור מאד התרשמתי מההיערכות, מהתחכום ואפילו מהנקיון והסדר במפעל, אבל גם שמעתי שקיומו של הענף הוא בסכנה, בגלל התחרות בעולם, המיסוי הכבד, חוסר ההבנה שמגלה הממשלה לבעיות הענף, התמריצים ליצוא שהופסקו והכבודות שונות בנושאים אחרים.

שמענו שהערך המוסף בחשייה הזו מגיע ל-70%. זהו ערך מוסף נכבד מאד שמשחווה כמעט לערך המוסף בענף התיירות.

נשאלת השאלה אם אלה הן הבעיות של הענף, האם מפעלי האלקטרוניקה יש בהם משום תשובה לדור הצעיר המשקיע את כל מרצו וזמנו כדי להשתלם במקצועות האלקטרוניקה בחינוך התיכון והגבוה. אני חייב לומר שהבאתם אותי היום במבוכה. אני רוצה שחשבירו לי אם לענף הזה יש בכלל עתיד לאור ההתפתחויות הטכנולוגיות בעולם, גם לאור עלות העבודה. היום נוכחתי לדעת שעלות העבודה של הענף היא נמוכה כאיך מדובר על פועלים פשוטים אבל מיומנים. אני בטוח שבשקף שחציגו בפנינו על התפלגות השכר בענף נראה שהפער בשכר בין הפועלים הפשוטים המיומנים לבין המהנדסים הוא פער גדול מאד. שכרם של מהנדסיה ומנהליה יכול להגיע לפי 5,4 או 6 משכרם של העובדים האחרים. טוב שנדע היכן הן עלויות השכר.

דבר נוסף שמדאיג אותי זוהי האדישות שמגלה צה"ל, כפי שמענו מכם, לעתידה של החעשיה האלקטרונית בישראל. האם צה"ל איננו מאמין במחקר והפיתוח של הענף הזה? (מ' בר-און: יש כאן בעיה של מנהיגות). יש כאן בטיה של חלוקת המשאבים הלאומיים לאן צריך להפנות אותם. זוהי הבעיה המרכזית. היום נשמעים קולות גם בקרב חברי הכנסת וגם בקרב אישי ציבור, שצריך לקצץ עוד יותר בתקציב הבטחון. אני מבקש שנשמע על כך מאנשי הענף.

ד' תיכון:

לא הבנתי את המעבר ב-1 ביולי שאז אתה אומר כי הרווחיות שלכם ירדה ב-9%. שאלתי את השאלה הזו בפעם הקודמת וחלפתי שטעיתי בשאלתי, אבל הדברים נשארו עדיין סתומים. יש לכם רווחיות של 15% או לא - ואני מדבר רק על הענף שלכם. אני גם רוצה שתסבירו לי כיצד הורע מצבכם מ-1 ביולי, על אף העובדה שהערך המוסף שלכם הוא 70%, והכל קפוא.

אינני יודע אם הספקתם לעבור על התקציב של משרד החעשיה והמסחר, אבל זהו התקציב שקוצץ יותר מאשר כל תקציב אחר במדינת ישראל. וזה אומר שלפחות נקודת היציאה שלנו להמשך פיתוח החעשיה ב-1986 היא די חלשה. אבל אני רוצה לעשות אתכם "עסקה", ואולי אני מדבר בשם כמה חברים בוועדה. אנחנו מסכימים שזהו ענף העתיד של מדינת ישראל ואסור לחת לו ליפול, על אף העובדה שיש בו מעלות ומורדות, ואנחנו נמצאים עכשיו במורד. אנחנו נהיה מוכנים לחת לכם יתרונות בחנאי שתגידו לנו מה אתם רוצים ומה אתם נותנים. למשל, אתם תרצו לקבל מימון, ואישרנו לאחרונה כמה עשרות מיליוני דולרים לתדיראן, ונכון שמימון זה התייקר לפני שלושה ימים ב-6% - -

היו"ר ח' רמון:

המימון הזה עדיין לא התייקר ואני מקווה שגם לא יתייקר.

ד' תיכון:

אנחנו רוצים לעשות סלקציה ולחזור לשיטת האשראי המוכוון; למי שצריך לעזור, אנחנו רוצים לעזור. אני מוכן לעשות עסקה עם ענשים שאנך חייב שצריך לשמור עליהם ולעזור להם להתפתח. אני רוצה שנשב פעם יחד ונחשוב ברצינות מה יקרה אם תקבלו כיוע בצורה זו אחרת, כפי שנגדיר זאת, מה תתנו בתמורה ביצוא, בפריסה באזורי הפיתוח - ואנחנו רוצים לעזור לערי הפיתוח ולפתור את הבעיות שיש בהן.

אני מציע כי בסיכום תגידו לנו תתנו למדינה תמורת מה שתקבלו ממנה, תוך פירוט כל הסעיפים של הסיוע ושל התמורה, כולל הליכה לאזורי פיתוח. אולי בדרך הזו נהיה יותר יעילים ונחזור לשיטות של סוף שנות הששים ותחילת שנות השבעים, כאשר הטיפול היה פרטני וניתן לסיוע למפעלים יחידים שהם טובים ויש להם סיכויים.

ע' מאיר:

אנחנו אפילו מוכנים לקבל את ההצעה עם הוכחה של ביצוע.

ד' תיכון:

יכול להיות שזוהי הדרך.

היו"ר ח' רמון:

ועדת המשנה למיסוי שעמדתי בראשה ביקשה לאפשר ניהול ספרים בדולרים למי שרוצה בכך. זו היתה הכוונה של ועדת המשנה, שלא רק הציעה זאת אלא גם ניהלה על כך מאבק עם הממונה על הכנסות המדינה, שכוון בעיקר לתדריאן בגלל מצבה המיוחד לאחר שהיא עברה מחברה זרה לחברה מקומית בדיוק באותה שנה. ביקשנו לאפשר זאת לתדריאן וצמרנו שנמצא לכך ניסוח בחוק. הכוונה המקורית היתה שכל מפעל מעל לסדר גודל מסוים יוכל לנהל ספרים בדולרים.

יחד עם זה, העניין של המיסוי כפי שתארתם אותו רחוק מלהיות מדוייק גם בתנאים האלה, כי אתם מנהלים הכל בשקלים. כל הרעיון של חוק המיסוי בתנאי אינפלציה הוא שבמקום שאתה נהנה אתה גם נמצא חסר, ובמקום שאתה נמצא חסר אתה גם נהנה. יש סימטריה, אם כי היא איננה מאוזנת עד הסוף, ובמכוון. יש מקומות שבהם במכוון לא הבאנו לסימטריה. ואתם פשוט עברתם לתשלום מס כפי שהייתם צריכים לשלם בשנים 1982-1983-1984, והתשקיפים של החברות דווקא בענף האלקטרוניקה הראו שיש להם רווחים גדולים בדולרים ותשלומי מס אפסיים בשקלים. את התופעה הזו היה צריך לחסל, וטוב שהיא חוסלה. יחד עם זה נוצרו בעיות וצריך לפתור אותן לקראת שנת המס הבאה. איננו מחלמים מהבעיות האלה ונדון בהן בעתיד הקרוב.

אינני מבין את החישוב של 9%, כפי שגם אמר חבר הכנסת דן תיכון. אני בטוח שאותם 9% מבטאים את הקיצוץ בסבסוד. הבעיה שלכם היתה ההתחזקות של המטבעות האירופים מול ההיחלשות של הדולר. והשוק שלכם הוא יותר דולרי מאשר אירופי, ולכן הרווחיות הממוצעת שלכם נפגעה. אני משוכנע שהרווחיות שלכם נפגעה בראש וראשונה בגלל היחלשות המטבע האמריקני, לאחר שרוב העסקים שלכם הן בדולרים. זו בוודאי לא אשמת ממשלת ישראל. פרט לכך שבסך הכל התופעה הזו הצילה את התכנית הכלכלית.

י' נאמן:

חבר הכנסת חיים קופמן אמר שני דברים: מאחר וחלק מהסגמנטים של האלקטרוניקה בעולם הם במיתון, ומאחר והשוק הבטחוני האלקטרוני איננו גדול, מדוע איננו הולכים יותר לכיוון של השוק האזרחי. ראשית, המיתון שפקד את ענף האלקטרוניקה לא פגע בתעשיית האלקטרוניקה בארץ. המיתון מתרכז או בתחום המחשבים או בתחום המיקרו-אלקטרוניקה, כאשר באופן בסיסי איננו פעילים בתחומים אלה בישראל. שנית, השוק הצבאי האלקטרוני הוא גדול מאד, הפוטנציאל שלו גדול מאד והוא הולך וגדל. תכולת האלקטרוניקה שקיימת במערכות נשק הולכת וגדלה. אם לפני עשרים שנה האלקטרוניקה במטוס היתה בגבולות של 10%, היום יש במטוס למעלה מ-50% או 60% אלקטרוניקה. בטנק היו אולי 3% אלקטרוניקה, והיום משקלה של האלקטרוניקה בטנק מגיע ל-40%. איננו חושבים שהשוק הזה הוא מצומצם או הולך ומצטמצם.

יחד עם זה יש מגמה שהולכת וגדלה של העמקת הפעילות האזרחית שאיננה צבאית. הענף הזה כולו נוסד למטרת אלקטרוניקה צבאית. הוא היה לפני 15 שנה אולי 80%-90% צבאי ו-10%-20% אזרחי, היום החלוקה היא 60% צבאי ו-40% אזרחי. קיימת מגמה הדרגתית עם דגש לכיוון האזרחי. אלא שאיננו חיים בחלל ריק. אנחנו הולכים בכיוון שבו יש לנו יתרון יחסי, או שבו החסרון היחסי שלנו הוא יותר קטן. יש לנו עדיין יתרון יחסי מסוים בכך שאנחנו עובדים יפה מאד עם צה"ל, ואנחנו מנסים לנצל את היתרון היחסי הזה.

המגמה הזו קיימת, אבל זהו תהליך ארוך מאד. אינני חושב שנכון יהיה לומר שלאלקטרוניקה אזרחית יש עתיד יותר טוב מאשר לצבאית במדינת ישראל. אינני חושב כך, אבל זוהי אולי דעה פרטית.

ח' קופמן:

שאלתי גם על הנושא של סיכוני סחר חוץ לאור המגבלות של ישראל.
(היו"ר ח' רמון: גם לאור ההסתכנויות של העבר).

י' נאמן:

ידוע לי שענף האלקטרוניקה לא הסתבך.

היו"ר ח' רמון:

מדובר על ההסתכנויות של מדינת ישראל.

י' נאמן:

אני משיב לפי נושא הדיון. ענף האלקטרוניקה לא הסתבך בהרפתקאות. יתרה מזו, ענף האלקטרוניקה הציע לחלק את הסיכון מחצית על מחצית. אותה תעשייה שמוכנה ליטול על עצמה את מחצית הסיכון זכאית לבקש מהממשלה לקחת על עצמה את המחצית השנייה של הסיכון. זהו המבחן לתעשייה שהיא איננה הולכת להמר על כספי המדינה אלא על הכספים שלה. אבל אם הצרפתי מקבל 90% השתתפות בסיכון סחר חוץ, והאנגלי מקבל השתתפות של 90%, והיפני בוודאי איננו מקבל פחות; ואם מדובר על מימון ל-8 עד 14 שנה, אנא תנו לנו את אותם תנאים, ובסיכון אני מוכן להתחלק חצי על חצי. זה יהיה לגבי מדינת ישראל המבחן אם אנחנו הרפתקנים או לא. וזאת כאשר בעובדה בענף שלנו לא היה כל מחדל כזה. אם הענף מייצא 900 מיליון דולר בשנה, ובעשור האחרון הוא אולי ייצא בסכום של 5 מיליארד דולר, אינני יודע אם יש לענף חובות אבודים, ואם ישנם כאלה הם בסביבות של 0.5% או 1%.

בנושא השכר נציג שקף עם נתונים, ואז אתייחס לנושא.

לשאלה על עתיד הטכנולוגיה המתוחכמת. טכנולוגיה זו היא בבעיה, אבל מי שחושב שאין תקומה לטכנולוגיה המתוחכמת, הרי באותה נשימה הוא כאילו אומר שאין תקומה למדינת ישראל. אינני חושב שיש איזה תחום שבו יש לנו סיכוי יותר גדול אפילו במשהו מאשר בתחום של הטכנולוגיה המתוחכמת. פרט אולי למחצבים, אין למדינת ישראל מה למכור אלא ציוד ומערכות שמשולבים בהם הרבה שכל. לי אין ספק שתמיד זה יהיה הענף המוביל. השאלה כמה זמן יקח לעם ישראל או לממשלת ישראל להבין שצריך לאפשר לענף הזה לפעול, להתפתח ולהתקדם. זה לא טובת הענף; זוהי חובת עם ישראל.

אם היינו ממשיכים לגדול והיו עוד 14 אלף עובדים בתעשייה הזו, כלומר הם לא היו יורדים מן הארץ, לא מסתובבים באפס מעשה, או שהם לא היו עובדים בשירותים הציבוריים, התמונה היתה נראית אחרת. זה לא למען האלקטרוניקה; זה למען עם ישראל. לי אין ספק שענף האלקטרוניקה הוא חיוני ביותר. אם לא היתה לנו האמונה הזו, הרי אותם 18 אלף העובדים, אם היו נותנים להם חדשים או שלושה חדשים להתארגנות, הם היו יכולים לעזוב את הארץ, למצוא מקומות עבודה טובים באמריקה ולהשכר פי ארבע או חמש. כולם נמצאים כאן כי הם מאמינים שיש עתיד לתעשייה הזו. היום זה קשה מאד.

אינני חושב שלצה"ל אין הכרה בצורך ובחיוניות של התעשייה שלנו. הוא מודע לצורך להמשיך ולפתח את התעשייה ולעבוד אתה. אין בכך כל צל של ספק. אלא שאני חושב שלא אטעה אם אומר שצה"ל היום הוא מדוכא. קציניו אומרים: אין לנו חלקי חילוף, איננו יכולים לתחזק את המערכות שלנו, אין אתן מהנדסים וצוותות שיחשבו על הדורות הבאים? מהיכן יבואו המשאבים? את כל הכסף ממילא "הלביא" לוקח. (י' ז' אמיר: אלה כספים שבאים מארצות-הברית). התחום של "הלביא" מוגדר ומסודר. מעבר לזה אין משאבים לדברים אחרים. מבחינה זו אנחנו חיים בתקופה קשה.

הינ"ר ח' רמוז:

הצבא החליט במסגרת סדרי העדיפויות שלו לקצץ בזה, כי הוטל עליו לקצץ. הצבא היה צריך להחליט או לקצץ בסדר הכוחות שלו או במו"פ. על כך מחליט שר הבטחון.

היתה שאלה של חבר הכנסת אבו חצירא מתי הוקם המפעל בפתח-התקווה ומי החליט על כך.

י' נאמן:

עם כל הכבוד לוועדה ולחבר הכנסת הנכבד, אינני חושב שזה רלוונטי לדיון. אני חושב שהמשמעות של השאלה היתה - מדוע האלקטרוניקה לא הלכה לאזור פיתוח. האלקטרוניקה לא קמה בקלות אלא ביסורים די קשים והיא הונעה על ידי אנשים מאד מקצועיים ימצויים בערים הגדולות ולא בערי הפיתוח. לדעתי, בשנים האחרונות נעשו צעדים משמעותיים בכיוון הזה. קשה לי לדבר על הענף, אבל אני יכול להגיד שכמעט כל ההשקעות של תדיראן במפעלים חדשים היו באזורי פיתוח, בארבע-חמש השנים האחרונות. גם שם התהליכים הם מאד אטיים, והתעשייה מהססת מאד ללכת לשם. כי יצירת תשתית אנושית ותרבות של עבודה תעשייתית, זהו תהליך שנקנה ביסורים, תהליך שכרוך בהפסדים. לכן התעשייה חוששת מפני התהליך הזה. אף אחת מהתעשיות כאן איננה גוף מוסדי אלא גוף כלכלי, שייך לו בעלי מניות שהשקיעו בחברה.

הינ"ר ח' רמוז:

סל ההטבות איננו מפצה על כך?

י' נאמן:

עובדה שלא הלכו, ואם הסל היה מפצה היו הולכים.

ד' תיכונן:

אם נלך לקראת תכנית, האם תהיו מוכנים לשקול אותה?

י' נאמן:

אם אנחנו היום בתהליך של פיטורים, קשה לנו לחשוב על כך. יש לנו היום תשתיות קיימות. אנחנו חייבים למצות אותן.

ד' תיכונן:

אני מדבר על תכנית הבראה.

י' נאמן:

לדעתי - כן. לדעתי ניתן לומר שחלק גדול מההשקעות העתידיות יכול ללכת לכיוון הזה, תוך כדי צמיחה.

ז' שלוש:

יש שתי תעשיות שהלכו לערי פיתוח: אלחא שהלכה בזמנו לאשדוד, ורפאל שהלכה לתפן. שתיהן תעשיות ממלכתיות. למעשה מדינת ישראל הקימה את אלחא והחזיקה אותה 7-8 שנים בהוצאה של עשרות מיליוני דולרים. ואחרי השקעה מסיבית כזו, רולל הקמת מבנים גם למהנדסים ולטכנאים, הצליחו לקיים את אלחא באשדוד. אבל שום תעשייה פרטית אין לה יכולת להגיע לאפס קצה של ההוצאה העצומה שהושקעה באלחא, ויתכן שבצדק מבחינתה של אשדוד.

רפאל הקימה מתקן בתפן. הושקעו במתקן עשרות מיליוני דולרים. ההוצאות על הסעת העובדים מחיפה, נהריה וממקומות אחרים לתפן מדי יום ביומו, הוצאות אלה מכוסות על ידי המדינה.

אם יחנו תנאים כאלה לתעשיות פרטיות - ואינני אומר שזה דרוש, ואינני אומר שזה הגיוני - יתכן שהן תוכלנה לעבור לערי פיתוח.

ד' תיכונ:

מאז חלפו עשרים שנה וקם דור חדש. אלה אינן אותן ערי הפיתוח שאתה מדבר עליהן. (קריאה: יש כרמיאל תעשיות..)

ע' עלי:

הוקמו תערייות בערי פיתוח, ותעשיות טובות ומצליחות.

ע' מאיר:

אני חושב שהתעשייה חייבת, והיא גם עושה כן, להשתתף באופן כללי בפיתוח סוגיות המפתח של המדינה. כשם שבנושא היצוא התעשייה התגייסה ופיתחה שווקים ליצוא, כך היא צריכה לתת את ידה לפיתוח הבעיה של ערי הפיתוח והתעסוקה בהן.

אמרנו שהרחבה מסוימת נעשה בערי הפיתוח. ואז התעוררה בעיה איזה ערי פיתוח וההחלטה נפלה על שדרות. ההחלטה להקים שלוחה של אל-אופ בשדרות היתה מבוססת על חכנית להגדלת ההזמנות. מה קרה? ההזמנות לא באו. אנחנו עד היום מסיעים כל יום עובדים משדרות לנס-ציונה, כי אמרנו לעצמנו שלא נחיל היום בגיוס עובדים במרכז הארץ ואחר כך נדאג להעברתם, אלא להיפך - נכשיר עובדים בשדרות, ואמנם גייסנו שם עובדים בתקופת ההרצה של המפעל. ההזמנות לא באו, ואני חושב שצריך לציין לשבח שהעובדים היום מוסעים משדרות למרכז הארץ.

ד' תיכונ:

כאשר הקמנו את הקריה לתעשיות עתירות מדע ברחובות חשבנו ששם תתרחבו ומשם תצאו לדרך לערי הפיתוח. לכן הטיפול הראשוני בנושא היה ביחידה לערי הפיתוח. אבל התהליך הזה נעצר. אתם גדלתם ונשאתם שם.

ע' עלי:

לפי החוק החדש לעידוד השקעות הון בוודאי לא ילכו לערי הפיתוח.

היו"ר ח' רמון:

לכן אנחנו מעכבים את אישור החוק בוועדה.

י' נאמן:

התהליך של מעבר לאזור פיתוח הוא תהליך קשה מאד. יחד עם זה אין ספק שהוא מאד חיוני לעם ישראל. אני חושב שבתכנית משוחפת, תוך כדי צמיחה, אינני רואה שום סגמנט אחר שיוכל לתת תשובה לערי הפיתוח אלא הסגמנט הזה. אבל זה יהיה תהליך אטי ושקט שאנחנו ניכנס אליו. יש דוגמאות טובות בתחום הזה.

יש לנו כאן סדרה של הצעות או רעיונות. אני חושב שכל רעיון אפשר לפסול ולהגיד מדוע הוא איננו טוב. השאלה הראשונה שאנחנו צריכים לשאול את עצמנו: האם אנחנו רוצים מיתון או צמיחה? אם רוצים מיתון, אינני רוצה להציג את השקף הזה. יד מיתון, מפטרים עובדים, סוגרים מפעלים, והאמינו לנו שסגירת המפעלים הראשונה היא בערי פיתוח, ולא מפני שכן אנחנו רוצים אלא כיוון שמפעל בעיר פיתוח הוא מפעל חדש של שלוש או ארבע שנים, ואילו המפעל בתל-אביב קיים כבר שלושים שנה. ואז סוגרים את המפעל החדש, עם הרבה צער בלב. בשדרות הקמנו מפעל, לא פותחים אותו ומחכים לימינה יותר טובים. אם רוצים מיתון, חבל להחבונן בשקף הבא. אולי זוהי מדיניות טובה. אני חושב שזוהי מדיניות גרועה מאד.

המסמעות של תקציב 1986 היא - מיתון רציני ביותר בחעשיה, שמירה על הקיים בסמור של השירותים הציבוריים, ובלימה של האינפלציה.

א' אבוחצירא:

ברור לך שאנחנו הולכים לקראת מיתון?

ד' תיכון:

מיתון יש בו גם צמיחה במקומות מסוימים.

י' נאמן:

מה פירוש אנחנו נערכים? מפטרים, סוגרים מפעלים באזורי פיתוח, לא מקימים את המפעל בשדרות.

מה אנחנו חושבים שנכון לעשות? פשוט לבוא למשרד הבטחון ולומר: אם קיצצנו בחקציב הבטחון ב-10%, אל תורידו את כל אותם 10% מהתעשיה, אלא תורידו את הסכום הזה יחסית מכל הסעיפים. אני יודע שקשה להגיד לשר הבטחון הנוכחי של מדינת ישראל היכן להוריד. אבל לדעתי זה מה שצריך לעשות.

יש עניין של השימוש בכספי הסיוע הבטחוני של ארצות הברית. זהו נושא בפני עצמו, אבל אפשר להתמש בו בצורה יותר יעילה לטובת התעשיה הישראלית. אני חושב שאפשר להיאבק יותר חזק על "אופסט" או לעשות תקציב בטחוני אבל בשקלים; סיוע בטחוני אבל באמצעות התעשיות הישראליות.

היו"ר ח' רמון:

השאלה אם ניתן לומר לאמריקאים: הסיוע הצבאי שאתם נותנים לנו כולו ילך להחזר חובות, כי אנחנו בדולרים משלמים להם כל שנה את מה שהם נותנים לנו. את הסיוע קחו מאתנו על חשבון החוב, ובסכום של 1.8 מיליארד דולר שמשתחרר מהחזר החוב נעשה מה שאנחנו רוצים, נקנה מכס ציוד או לא נקנה. הנושא הזה מעורר בעיות, זה לא קל. צריך להתחיל לדבר עם האמריקאים בכיוון זה, אחרת אין בזה הגיון.

ע' מאיר:

עם האמריקאים אפשר לדבר, אבל הבעיה היא שמשרד הבטחון חושש שזה יפגע בתקציב הבטחון.

היו"ר ח' רמון:

אפשר להסדיר זאת באמצעות חקיקה.

י' נאמן:

לענין היצוא, אנחנו חושבים שנעשה לנו עוול שמחבטא ב-9%, שצריך לחקק אותו.

בכיוון של חבר הכנסת דן תיכון אנחנו רוצים להציע עסקה: כל מה שעשינו - עשינו, אבל על כל גידול ביצוא מעבר למה שנעשה היום נקבל בונוס, 20 סנט לכל דולר יצוא.

ג' שפי:

מכאן היצוא מציע זאת לכל התעשיה בנוסח קצת שונה.

י' נאמן:

אני חושב שהכסף הזה הוא יותר זול מאשר דמי אבטלה ויותר זול מאשר המשכורות שמשלמים לעובדי מדינה שאי אפשר לפטר אותם כי אין להפנות אותם. אני חושב שעסקה כזו יש בה מוטיבציה רצינית מאד.

י' ז' אמיר:

כמה עובדים אתה יכול לגייס בדרך הזו?

י' נאמן:

על הבסיס הזה אנחנו יכולים לגייס מדי שנה 5000 איש. בעשור האחרון גייסנו מדי שנה 4000 איש. אנחנו טוענים שעל כל איש שלנו יש עוד שלושה אנשים בפריפריה - קבלני משנה, יירותים, בנקים, מובילים, משאיות.

היו"ר ח' רמון:

בכמה כסף יחבטא להערכתכם הבונוס עבור הגידול ביצוא?

ע' מאיר:

אנחנו מוכנים לקבל את התמריץ הזה על בסיס ביצוע. (היו"ר ח' רמון: מדובר רק על בסיס של ביצוע).

י' נאמן:

אני מאמין שבשנה הראשונה אנחנו יכולים להוסיף רבע מיליארד דולר יצוא, ובשנה השניה חצי מיליארד דולר.

היו"ר ח' רמון:

אתם מבקשים 50 מיליון דולר למטרה זו.

י' נאמן:

זה יתן לאוצר יותר מס הכנסה, התעמיה תעסיק יותר עובדים, שמהם ינכו מס הכנסה, ולא יצטרכו לשלם דמי אבטלה וגם לא להעסיק עובדים מיותרים בסקטור הציבורי.

בענין מימון וביטוח לטווח ארוך, אנחנו מוכנים לקחת על עצמנו את מחצית הסיכון.

היו"ר ח' רמון:

בכמה כסף זה מתבטא לפי הערכתכם? כמה יעלה הסיכון הזה למדינה?

י' נאמן:

אולי אחוז אחד או שני אחוזים מ-200 מיליון דולר. אם אסחנו לוקחים על עצמנו 50 מהסיכון, יש לנו הזכות לפנות למישהו אחר ולבקשו להשתתף בסיכון.

היו"ר ח' רמון:

זה לא רק הסיכון אלא גם המימון הזול, ההפרש במחיר של הכסף. (י' נאמן: זה עוד 10%). זאת אומרת 20 מיליון דולר.

י' נאמן:

השקעות - אם היו מחזירים את המצב לקדמותו, כולל אזורי פיתוח, המגמה של הליכה אטית ובריאה לאזורי פיתוח היתה נמשכת.

אשראי עולה כסף. הממשלה נותנת לנו רשות לקבל כסף ולשלם עליו ריבית. איזו עוד מדינה בעולם מחייבת חברה שמתחרה בשוק לקבל רשות מהממשלה לגייס כסף?

לענין המיסוי - אנחנו אומרים או פחת ריאלי או מאזנים בדולרים.

היו"ר ח' רמון:

נשתדל שהשנה יהיו מאזנים דולריים. (ע' מאיר: לכולם). מרמה מסוימת. הממשלה רוצה להאריך את חוק-שטיינברג בתיקונים מסוימים. עמדנו כבר בשנה שעברה על ענין המאזנים הדולריים. זה לא ענין של מה בכך. מאזן דולרי לא לצורך מס הוא מאזן אחר מאשר לצורך מס עם כללים קבועים. זו לא היתה סתם התעקשות. היו להם בעיות אמיתיות. חשבנו שאפשר להתגבר עליהן. להערכת המסוימום שנוכל להשיג השנה הוא את מה שלא יכולנו להשיג בשנה שעברה, שמעל רמה מסוימת ניתן יהיה להכין מאזן דולרי.

23.1.86

ד' תיכונ:

חברים בוועדת המשנה ובמליאת הוועדה טענו שחברה מסוימת איננה משלמת מס הכנסה. כחוצאה מכך חל שינוי והוחלט להקשות עליכם. הטענה הייתה שאנחנו מקשים עליכם דווקא כאשר אתם בירידה, וכך אנחנו עוזרים לכם לרדת יותר מהר, וזה לא טוב. אבל כללית נטען שאינכם משלמים מס הכנסה ועכשיו אתם מתחילים לשלם. העיתוי כרגיל היה אומלל.

י' נאמן:

יכול להיות שזה מה שקרה בעבר. איש איננו בא לערער על הצורך לשלם מס הכנסה, אבל אנחנו מבקשים לשלם מס לפי הישוב של פחת אמיתי.

מחקר ופיתוח - הבקשה היא לאפשר לנו להמשיך ולהנפיק הנפקות של מו"פ כפי שהיה ב-1984 ו-1985. היה ניצול לרעה בשנת 1984. תיקנו את החוק בשנת 1985. שש חברות עשו בו שימוש, ולא היה בכך כל רבב. האמירה שיגדילו את הקציב המו"פ ב-40 מיליון דולר היא מגוחכת. הענף שלנו לבד משקיע 200 מיליון דולר בפיתוח.

ס' אלחנני:

הון שמגוייס בונה-פידה למטרות מו"פ, כמה הוא עולה לכם?

י' נאמן:

אני צריך לתת תשובה יותר גבוהה מזו שנותנים בשוק. אנחנו הבטחנו, ואנו עומדים על הבטחתנו, תשובה דולרית של 18%-20%, למי שיצליח בתכנית. למי שלא יצליח יכולה להיות תשובה אפס. אנחנו יכולים לשלם תשובה יותר גבוהה כי אנחנו משוחררים ממס על ההנפקה. הענף הזה קיבל 120 מיליון דולר בשנה שעברה. הוא יכול היה לעשות פיתוח בהיקף של 200 מיליון דולר.

נשאלה שאלה על רווחיות היצוא. אני חושב שרווחיות היצוא של 15% זוהי סתם נוסחה. זה לא אומר שמרוויחים 15%. זהו סל תשומות מסוים שעליו הוסיפו 15%. באותו סל תשומות לענף האלקטרוניקה יש 6% רווח ולא 15%, נכון לחצי השנה האחרונה.

ד' ברודט:

המדד של 15% נקבע פעם אחת כבסיס. לכן לא השיעור של 15% הוא החשוב אלא מה שקרה במרוצת הזמן ביחסיו בין הענפים.

אשר לטענה שענף האלקטרוניקה נפגע ב-9%, מ-1 ביולי בוטלו הסובסידיות בקרנוח השקליות שהיו בעיקר סובסידיות שניתנו לענפים בעלי מחזוריות אטית. אלה הם בעיקר מפעלים של התעשייה האווירית, מפעלי אלקטרוניקה וכדומה. הקריטריון של סבסוד לפי מחזוריות אטית נקבע בשנים 1978-1985, כאשר בוטלו הפרמיות ליצוא במהפך הכלכלי של 1977 וצריך היה ליצור כלי אחר המבוסס על שיטת מימון. השיטה הזו טובה לענפים מסוימים, וגרועה לענפים אחרים.

הוחלט במסגרת התכנית הכלכלית לחזור ולתת את הסבסוד רק לפי קריטריון אחד, שלא יפלה בין הענפים. כך נפגעו ענפים שבעבר נהנו מסבסוד גבוה. (ע' מאיר: מהעדפה..). אני פשוט רוצה להסביר מה קרה ב-1 ביולי.

אנחנו חושבים שחזרה לקריטריון של דולר ערך מוסף כקריטריון שמתמרץ את היצוא, זוהי שיטה כלכלית היעילה ביותר. סבסוד לפי קריטריון של מחזוריות זו איננה השיטה הכלכלית הטובה ביותר. אנחנו מקווים שבאיזה שלב עד סוף העשור הזה השיטה היחידה לתמרוץ היצוא יהיה שער החליפין. לא סבסוד של מימון, לא ביטוח שער, לא פרמיות ולא התחייבות

אחרת, כי זוהי ההתחייבות הבינלאומית שהתחייבנו עליה במסגרת השוק המשותף וכך במסגרת קוד-הסובסידיות עם אזור סחר חפשי עם ארצות הברית.

מה קרה לפני 1 ביולי בענף האלקטרוניקה? אינני יכול להגיד לכם מה היתה בדיוק הרווחיות של ענף האלקטרוניקה; אני יכול להגיד מה היתה רווחיות היצוא התעשייתי למעט יהלומים. רווחיות היצוא היתה בסביבות 12%, אבל הם קיבלו פיצוי מיוחד מהשלים להם אה הרווחיות ל-15%. חשבנו שגם השיטה הזו איננה טובה, שמקבלים בדיעבד פיצוי על עסקות יצוא. המדיניות הכלכלית קבעה לעצמה להגיע חזרה מראש לרווחיות שקרובה ל-15%, ולפחות כך היה בחצי השנה האחרונה. (ח' רמון: 17%). בעקרון זו היתה המטרה שלנו, ובסופו של דבר כך גם היה.

זהו הממוצע, ואינני בטוח מהו המצב בכל ענף וענף. כי זה פונקציה של שערי המטבעות האירופים מול שער הדולר, ובוודאי כאן חלו שינויים בחצי השנה האחרונה בשערי המטבעות שמשפיעים על הדיפרנציאליות של ההעדפה. ושנית, גם שינוי ביחס בין מרכיבי תשומות אחרים שחל במהלך התקופה הזו.

אמר לעתיד, כשיטה נהיה מוכנים לבנות על איזה מדד רווחיות כללי לגבי כל התעשייה בלי להפלות ענף זה או אחר על ידי שיטת תמרוץ שונה. ענף האלקטרוניקה יהכך שהוא יפגע במעבר לשיטה החדשה, אבל זו תהיה מציאות חיו בעתיד, כי כך אנחנו רוצים שכל התעשייה תתנהג, גם אם המציאות הזו כואבת לו עכשיו.

אמר לתכנית של יצוא שולי, אנחנו בוחנים את התכנית הזו. העלינו זאת בדיון משותף עם האוצר. אני מקווה שתוך זמן קצר נגבש אתם איזה קריטריונים.

היו"ר ח' רמון:

אני מאד מבקש שתעדכנו את הוועדה בעוד חודש בהיכומים שתקבלו.

ד' תיכון:

נקיים דיון על היצוא במסגרת הדיונים על התקציב.

היו"ר ח' רמון:

נעלה זאת בדיון על חקייב מרד התעשייה והמסחר.

נשמע עכשיו את הנחונים על השכר ובוזה נסיים. רשות הדיבור למר אורי הר, מנכ"ל איגוד תעשיות האלקטרוניקה.

א' הר:

לקחנו ארבע קבוצות של עובדים היות ויש מגוון רחב מאד של מפעלים, וכל מפעל שונה מהשני גם במבנה הפנימי. הקבוצות הן: עובדי ייצור; פועלים מקצועיים ופקידות מקצועית; טכנאים והנדסים; מהנדסים. לפני שאני עובר לסכומים, אני רוצה להדגיש מה שהדגשנו קודם לכן, שמהנדסים, טכנאים והנדסאים מהווים 45% מכלל העובדים לעומת כ-5% ביהר התעשייה. זהו הבדל עצום שבא לידי ביטוי בשכר.

עובדי ייצור מהווים 25% מכלל העובדים, והשכר הממוצע שלהם הוא 350 דולר ברוטו. זה כולל בונוסים וחודש שלוש-עשר. פועלים מקצועיים ופקידות מקצועית מהווים 30% מכלל העובדים והשכר הממוצע ברוטו לעובד הוא 900 דולר. השכר הממוצע ברוטו של טכנאים והנדסאים הוא 1400 דולר, ושל המהנדסים 1600 דולר.

השכר הממוצע ברוטו הוא 1033 דולר; עלות למפעל - 1700 דולר; שכר ממוצע נטו - 600 דולר.

אני מציג בפניכם שקף שהראינו בשעתו לשר האוצר. שכר ברוטו ממוצע למהנדסים - 1600 דולר. יש כאן פירוט של העלויות הנוספות, הסוציאליות והאחרות, כמו פנסיה ופיצויים, ביטוח לאומי, חופש, קרן השתלמות, רוחה. יחד עם העלויות הנוספות אנחנו מגיעים לעלות שכר כוללת למהנדס במוצע - 2,450 דולר.

אם אנחנו לושחים עלות שכר כוללת למהנדס בארצות הברית של 2,450 דולר, ומנכים מהסכום הזה את המסים והתשלומים האחרים, הרי שהסכום נטו שנשאר למהנדס על עלות כזו למפעל הוא 1,510 דולר, סכום שמהווה 62' מהעלות.

בארץ - ואלה נתונים לאחר עדכון מדרגות המס - אותו מהנדס לאחר שהוא משלם את כל המסים נהאר לו סכום של 850 דולר, ימהווה 35' מהעלות.

באותה עלות למפעל המהנדס בארצות הברית מקבל קצת יותר מחצי מאיר מקבל מהנדס בארץ. זהו אחד הדברים שמפריעים לרווחיות היצוא ולכופר התחרות שלנו.

היו"ר ח' רמון:

נודה לכם אם תעבירו לוועדה את ההעתיקים של השקפים.
אני מודה לכם ונועל את הישיבה.

(הישיבה ננעלה בשעה 13.00)